

Referat fra møte i KISP 24. februar 2014

Kirkens hus, Oslo

Til stede: Eilert Rostrup (leder), Mari Johansen Aune, Fredrik Glad-Gjernes, Arnhild Helgesen, Johan Hindahl, Leif Tore Michelsen, Bjørg Sandkjær, Tor Kristian Birkeland (observatør, Norges Kristne Råd), Janne Dale Hauger (referent), Beate Fagerli (referent)

Forfall: Jorunn Jernsletten, Inger Anne-Marie Pulk (representant fra Samisk kirkeråd), Iver Neumann, Tom Sverre Tomren, Jens Aas-Hansen, Kristian Larsen (observatør, Den norske kirkes nord/sør-info)

KISP 01/14: Godkjenning av innkalling og dagsorden

Fredrik Glad-Gjernes fremmet forslag til ny sak, behandles som KISP 07/14.

Innkalling og sakspapirer ble sendt noe sent grunnet vakanse i sekretariatet.

Angående forfall:

- De som ikke var med på forrige møte, noterte seg ikke datoen før sent. Datoer for møtene må komme med i referatet. En påminnelse om datoer mellom møtene kan være nyttig dersom folk ikke har notert seg disse.
- Sekretariatet bør sjekke med hvert enkelt KISP-medlem om det er spesielle ukedager eller datoer som ikke passer.

Vedtak:

1. KISP ber sekretariatet om å sende to datoalternativer til KISP umiddelbart etter møtet: 30.-31. oktober eller 13.-14. november.
2. Innkalling og dagsorden ble godkjent med de innspill som kom frem i samtalen..

KISP 02/14: Orienteringssaker

1. Referat fra KISP 10.-11. oktober 2013
 - Kommentar til referat: Ønske om presisering av forslag til saker for kommende KISP-møter. Dersom handel blir fremtidig tema, bør det fokuseres spørsmål rundt handel og hvorvidt/hvordan det kan lede til fattigdomsbekjempelse og utvikling. Dette kan også sees i sammenheng med Post-2015 utviklingsagenda.
 - Eilert orienterte om at det har blitt avholdt BDS (boycott, divestment and sanctions) nettverksmøte på Kirkens hus.
 - Oppfølging av Sør-Afrika-sak: MKR bidrar i planlegging av markering av 20 år siden apartheid opphørte, hvor bl.a. Desmond Tutu vil inviteres.
 - Karibu stiftelsen støtter konferanse om Syria med representanter fra trossamfunn og sivilsamfunn i mars 2014
2. Uttalelse fra KISP-møtet 10.-11. oktober 2013, 'Respekter kirkeasylet!'
3. Protokoll fra MKR 27.-28.11.2013
 - Kommentar til protokoll: Enkelte saker preges av tungt teologisk språk. Det bør vurderes hvorvidt det bør gjøres mer lettfattelig og forståelig dersom den skal være tilgjengelig for allmennheten.
4. Mellomkirkelig råd 2014: Status. Utdringer og satsingsområder, Risikobilde.
5. Hovedområde: 7. Økumenikk og internasjonale spørsmål (MKR - 2014)
6. Midtøstenseminar og Code of Conduct

- Janne Dale Hauger orienterte om nettverkssamling for menigheter og organisasjoner med vennsapsrelasjoner med Midtøsten 24. april i Fredrikstad, i regi av MKR og Borg bispedømme. En av bolkene på programmet vil omhandle utarbeidelse av Code of Conduct for etisk reisevirksomhet, hvor bl.a. Eilert Rostrup og Berit Lånke (ved nasjonalt pilegrimssenter) vil bidra.
- Kommentarer: Aktuelt for KISP å bidra inn i arbeidet med utarbeidelse av Code of Conduct, så fremt det er naturlig opp mot KISPs rolle og mandat. Turisme berører mange utviklingspolitiske tema, som klima, handel, konflikt – og er en tematikk som angår en stor andel av Den norske kirke. Mulig å løfte fram dette som sak i MKR? Mulig å oppfordre til kampanje, oppfordre forbrukere til å stille krav til reiseoperatører? ECOT (Ecumenical Coalition On Tourism) har jobbet mye med etisk turisme.

Vedtak:

Sakene ble tatt til orientering.

KISP 03/14: utfordringer fra KVs generalforsamling i Busan, Sør-Korea

Beate Fagerli innledet om Kirkenes verdensråds generalforsamling i Busan i 2013. Tema for generalforsamlingen var: «God of life, lead us to justice and peace». Vedtak og informasjon fra møtet ligger på www.oikumene.org. Generalforsamlingen ble sett på som et stort løft for det økumeniske fellesskapet. Fokus på enhet: tilnærming mellom KV og evangelikale nettverk, færre motsetninger mellom Nord og Sør. utfordringer i norsk kontekst: Hvor er det ufred og urettferdighet i våre samfunn?

Momenter fra samtalen

- Innledningen pekte på større grad av harmoni og tilnærming mellom KV og karismatiske/evangelikale bevegelser, men motsetninger ble også tydelige på generalforsamlingen, bl.a. gjennom demonstrasjoner av nykarismatiske kristne. Forholdet til karismatiske kirker og evangelikale bevegelser i vekst ble diskutert noe. Det er en tendens til at etablerte karismatiske kirker har en større interesse enn nykarismatiske bevegelser for tilnærming og samarbeid med andre kirkesamfunn rundt f.eks. felles sosialetisk agenda.
- «Pilgrimage for justice and peace» som tema framover: Er dette en såpass bred plattform at det blir utfordrende å jobbe med mer spesifikke tema, eksempelvis økonomisk rettferdighet? Er det nok rom til å spisse fokus på enkeltsaker? Det har tidligere vært stort fokus på disse spørsmålene (bl.a. gjennom Agape-prosessen på økonomisk rettferdighet). Per i dag er det ikke like tydelig fokus på økonomisk rettferdighet, og flere stiller seg avventende til hvordan KV skal posisjonere seg ovenfor disse spørsmålene. Det foreslås at KISP kan se på sitt fremtidige arbeid på økonomisk rettferdighet som potensielt bidrag inn til KV.
- Mediedekning: Det ble en noe tabloid dekning av generalforsamlingen i kristne medier, og det var vanskelig å komme på i nasjonale medier.

Vedtak:

KISP takker for innledningen og noterer seg utfordringene som kommer fra KVs generalforsamling i Busan. KISP føler seg spesielt utfordret til å følge opp spørsmål knyttet til økonomisk rettferdighet.

KISP 04/14: Rettferdig fred - Oppfølging av KISP-sak 05/13

Eilert Lund Rostrup innledet til saken. Saken ligger i MKRs plan i år, men er ikke konkretisert. Hva ligger i et overordnet prinsippdokument? Mange andre spørsmål og fagfelt, for eksempel klimarettferdighet, må tenkes inn. KISP bør begrense seg til eget fagfelt. KISPs bidrag bør derfor ikke være å begynne å skrive noe nå, men lage arenaer som kan bidra inn i denne arbeidsprosessen med et prinsippdokument. Arbeidsgruppen har forslått å arrangere fire faglige seminarer som dekker fire felter med aktualitet til den norske konteksten.

Momenter fra samtalen

- Et prinsippdokument må bygges inn i sporet om rettferdig fred («Pilgrimage for justice and peace»), men det er for omfattende for KISP alene. Det er viktig å avklare hvem som eier prosessen, og hvilket tidsperspektiv som tenkes. Utvalgte seminarer kan bidra til arbeidet med dokumentet, f.eks. ved en samling av synspunkter eller en artikkelsamling.
- I et seminar om religioner/teologier og krig vil det være relevant å involvere representanter fra ulike trossamfunn. Men her bør en klargjøre om vi snakker om Den norske kirke eller Norge som stat. Et prinsippdokument for Dnk bør se nærmere på hva Dnk skal gjøre i forhold til fred, ikke hva staten skal gjøre. Til et seminar om fredsmeglernasjonen foreslås Petter Skauen og Arne Sæverås som relevante bidragsytere.
- Viktig at NKR og MKR jobber og tenker sammen om prinsippdokument på sikt, og at man ser på det som allerede er utarbeidet på dette temaet i Sverige. Samtidig må en ta høyde for at det har vært en videre utvikling i kirkelig sammenheng i forhold til begrepet «rettferdig fred».

Vedtak:

1. KISP stiller seg åpen til å delta i en prosess i Mellomkirkelig råd for å lage et Prinsippdokument om Dnk/MKRs arbeid med rettferdig fred. Skal dette gjennomføres, må MKR avklare både omfang og temafokus, samt inkludering av ulike fagmiljøer i Dnk knyttet til spesialfelt som klimarettferdighet, økonomisk rettferdighet, m.m.
2. Dersom MKR finner at forslaget vil tjene arbeidet med et prinsippdokument, ønsker KISP å arbeide videre med spørsmålet om rettferdig fred ved å gjennomføre fire seminarer med relaterte og aktuelle tema knyttet til krig/fredsproblematikk og militarisme.
3. Ny rådgiver for KISP bes om å igangsette og koordinere planleggingen av disse seminarene.

KISP 05/14: Situasjonen i Sør-Sudan, innledere:

Kari Øyen fra Kirkens Nødhjelp og Camilla R. Aschjem fra Norges Kristne Råd innledet til samtale.

Momenter fra innledningen

- En fredsavtale i 2005 skulle gi Sør-Sudan noe selvstyre og gi mulighet til folkeavstemning om selvstendighet, noe de hadde i 2011. Lite nasjonalfølelse og identitetsbygging har vært jobbet med i prosessen, slik at landet er uforberedt på dette. Det diskuteres om dette er en etnisk konflikt, uten at det er et klart skille mellom etniske grupper i regjering og opprørsgrupper.
- Flere ting gjorde at regjeringen ble avsatt, anklager om korrupsjon, manglende innfrielse av løfter, presidentvalg i 2015 var noen av årsakene til at ny regjering ble utnevnt. Mange sier at det ikke var et reelt væpnet kuppforsøk, men at det var en situasjon som utviklet seg. Det påståtte kuppforsøket ble slått hardt ned på, arrestasjoner og husarrest fant sted, og mange måtte flykte. En regner med 800 000 interne flyktninger, 150 000 har flyktet til naboland, og det snakkes om 20–30 000 drepte. Det meldes om store overgrep fra begge sider i konflikten.
- Partene ble enige om våpenstillstand, men den har ikke vært overholdt. Planen er at ny avtale skal reforhandles i Addis Abeba. Presidenten har bedt om støtte fra den ugandiske hær, og nå sier flere at det er en fare for at dette kan bli en regional konflikt.
- CPA-troikaen – USA, UK og Norge – utgjør et sterkt diplomatisk bilateralt samarbeid som også forplikter Norge. Børge Brende trekker spesielt frem kirkene og kvinnene som viktige bidragsytere videre.
- I forhold til kirkens rolle har vi hatt et samarbeid med kirkerådet i mange år. Det er mange utfordringer i dette samarbeidet, men bred enighet om at det er viktig, og tre kirkelige representanter skal ta del i fredsforhandlingene.
- Arbeid i forhold til kvinner: Under Sudan frem til 2011 hadde kvinnene en vanskelig situasjon i et patriarkalsk samfunn med få rettigheter for kvinner. En større diaspora i utlandet har gitt kvinner innblikk i at kvinner i andre land har hatt en annen posisjon enn de hadde i hjemlandet. Dette har også bidratt til en sterk mobilisering for at kvinner skal få en plass i fredsprosessen. Denne mobiliseringen har funnet sted både i sekulære men også kirkelige strukturer. Mange sendte representanter til Addis, noen støttet av KFUK/KFUM Global, som støttet et initiativ til fordel for kvinners deltakelse i Addis. Der fikk kvinner fra grasrota løftet frem sine hovedbudskap: å fremme fred og få kvinnerepresentasjon i forhandlinger og implementeringen.
- Direkte utfordring til KISP. Hvordan tar vi dette videre best mulig, og hvordan kan vi fortsette å holde trykket oppe? Det er stor støtte til dette fra politisk hold, siden det er kirkene som har kirkenettverk og mangeårig samarbeid med kirkene i Sør-Sudan.

Momenter fra samtalen

- Kirkene har alltid vært en sentral aktør i forhold til helse og utdanning. Tidligere var det nært samarbeid med myndighetene, men da finansieringen ble lagt om, klarte de ikke omstillingen. En annen ting var at folk på landsbygda ikke så noen forbedring i helse- og utdannings situasjon. Oljeinntekter fra nord for å drive og bygge ut infrastruktur har heller

ikke kommet inn. En klarer ikke å bygge et land på 2-3 år. Utfordringene gjenspeiles i kirkelandskapet, og å koble folk er viktig for å få til en så bred kirkelig forankring som mulig.

- Kirkene har vært tydelige på at de ikke vil ta parti politisk. Det finnes ikke noen fredsløsning i krig, og alle partier er ansvarlige for dette. Godt grunnarbeid er gjort for at kirkene kunne gå inn i dialog, og de har også gitt beskyttelse til folk. De sier at det ikke er en etnisk konflikt, at en ikke kan finne løsning med fortsatte krigshandlinger, og at det går ut over sivilbefolkning. En utfordring for kirkene er å finne tydeligere kirkeledere.
- En rekke organisasjoner er representert, bl.a. KN, Norsk Folkehjelp, Flyktningshjelpen og Strømmestiftelsen. Hilde Frafjord Johnson er FNs spesialutsending. Det kom inn enorme beløp etter frigjøringen, men lite av disse ble kanalisert til grasrotplanet og organisasjoner på grasrotnivå. Flinker folk i kirkenettverket fikk jobber i statsadministrasjonen, noe som har ført til «braindrain» i kirkene og kirkerådet.
- Organisering og nettverk for kvinner finnes i veldig liten grad. Mange kvinneorganisasjoner sendte representanter til Addis, men det er ingen overordnet koordinering av dette arbeidet. Sterke begrensninger på hva alle kan enes om, gjør mulig samarbeid skjært. KFUK/KFUM Global jobber særlig med arbeid for ungdom og kvinner, men de har foreløpig ingen posisjon i samfunnet.
- Pastoralutvekslingene mellom de kristne rådene har foregått i mange år. Lilleborg menighet er sterkt engasjert. Et konkret resultat har vært kvinneutveksling gjennom KFUK. 17.-20. mars møter en delegasjon fra NKR med en delegasjon fra Sudan Council of Churches til konferanse i Sør-Sudan.
- Kirkerådene i Sudan og Sør-Sudan har jobbet for å gå sammen i et kirkeråd, men er p.t. delt. Rapporter forteller at kirkene i Sudan føler seg marginalisert i forhold til kirkene i Sør-Sudan. Kirkene har en viktigere posisjon i Sør-Sudan og må derfor være sensitive i forhold til hva de sier om kirkene i nord.
- En stor utfordring er at det er lite informasjon, først og fremst fordi det er vanskelig å få informasjonen ut.
- Til oppfølging: Kirkene i nord har ytret ønske om et solidaritetsbesøk fra Norge, noe som er viktig å følge opp. Kirkerådskonferansen i mars er også et relevant satsingsområde i den nåværende situasjonen, hvor f.eks. Bispemøtet bør utfordres. Å stimulere til ungdomsutvikling er viktig, likedan styrking av de økumeniske institusjonene. Vi kan bidra med tilgang på økonomiske ressurser, erfaringsutveksling, accompaniment og nærvær. En kommunikasjonsstrategi er viktig i Norge, og det letter arbeidet med informasjon å trekke frem noen kjente personer. Interessen for Sør-Sudan i medier har også økt.

Vedtak:

1. KISP takker de inviterte innlederne for innledning til saken.
2. KISP vil peke på flere viktige utfordringer for det kirkelige samarbeidet: Arbeid for involvering av ungdom og kvinner, kirkelig nærvær og medvandring, styrking av økumeniske institusjoner og synliggjøring.
3. KISP vil utfordre biskopene i Den norske kirke til å delta på kirkerådskonferansen i Sudan, 17.-20. mars 2014

KISP 06/14: LHBT-rettigheter og "SRHR-backlash": utfordringer for Den norske kirke

Norske, kirkelige deltakere til kvinnekommisjonen i FN i New York (Commission on the Status of Women, mars 2014) var invitert til å delta under behandlingen av denne saken. De som deltok, var Grete Hauge, Haldis Karstad, Caroline Midttun Rostrup, Camilla Ravnsborg Aschjem, samt Anne Skjelmerud fra NORAD.

Ingrid Vik innledet om konservative trosbaserte aktørers arbeid for å begrense en progressiv SRHR-linje i FN. Ingrid tegnet opp noen linjer om hvordan konservative krefter i det amerikanske sivilsamfunnet har jobbet målrettet og effektivt over tid for å motarbeide progressiv SRHR-politikk. Agendaen handler om å begrense FNs innflytelse, og samtidig sikre statelig suverenitet og familiens autonomi. Disse bevegelsene har et sterkt og godt organisert internasjonalt nettverk som sammen benytter ulike taktikker for å promotere tradisjonelle «familieverdier». Argumentasjonen inneholder tung vektlegging av økologi og biologi for å opprettholde «naturlover» og «naturlig balanse» i skaperverket.

Jan Bjarne Sødal innledet om internasjonalt arbeid med å sikre rettighetene til LHBT-personer. Det er en tydelig sammenheng mellom brudd på LHBT-personers rettigheter og SRHR-backlash. Internasjonale bevegelser, slik som Global Coalition for Family Values som ble lansert bl.a. av Scott Lively i februar i år, støtter opp om land med straffeforfølgelse av LHBT-personer, bl.a. i Uganda og Russland. I tillegg ser vi et målrettet arbeid med å avhumanisere og demonisere LHBT-personer. Religiøse krefter deltar i disse destruktive prosessene. Behovet for dialog, inkludert positive eksempler fra arbeid i Kenya og Sør-Afrika, ble også løftet fram.

Momenter fra samtalen

Språkbruk - teologi og rettigheter:

- Det ligger mye makt i språk, og det er viktig å være obs på hvordan ulike begreper benyttes og utnyttes for å promotere en skjult agenda.
- Vi bør ta tilbake begrepet «family values» og la et mangfold av stemmer fylle dette begrepet med innhold.
- Rettighetsbasert språk kan oppleves ulikt. Ønske om å bygge bro fra teologisk/verdibasert språk til rettighetsbasert språk. Begrepet «behov» kan kanskje bidra til å bygge denne broen. (Samtidig skal man være forsiktig med at ordet «behov» kan lede til at noen vil definere andres behov). «Right to life» er et annet begrep som kan brukes i teologisk sammenheng.

Teologi:

Det finnes flere eksempler på grundig teologisk arbeid med om samlivsspørsmål:

- «Sammen: Samliv og samlivsordninger i et kirkelig perspektiv» - fra Bispemøtet: <https://www.kirken.no/?event=doLink&famID=6892> (se link nederst på siden)
- ELCA «Human Sexuality» statement: <http://www.elca.org/en/Faith/Faith-and-Society/Social-Statements/Human-Sexuality>
- Det lutherske verdensforbund rapport om Human sexuality: kontakt LVF på www.lutheranworld.org

Ideologi/politisk agenda og strategi:

- Konservative i Vesten står «i solidaritet» med det globale Sør i kamp mot feminisme, og det som blir fremstilt som sekulære, vestlige verdier. Berøringer mellom teologi og ideologi.
- Meningsbærende konservative minoriteter evner ofte å sette agendaen og styrke sin stemme i debatten. Offensiv agenda som henter inspirasjon og argumentasjon fra internasjonale krefter.

Dialog:

- Ligger stort potensiale for å humanisere/rehumanisere i dialogisk metodikk.
- En del dialogisk arbeid bør ikke profileres sterkt offentlig.
- Enhver debatt inneholder både misforståelser og reell uenighet. Homofili oppfattes flere steder som et vestlig propaganda-prosjekt eller misforstås som ensbetydende med pedofili. Dialogmetodikk er godt egnet til å motarbeide misforståelser.
- Kommentar til uttalelse: Ønske om å utfordre kirken til i større grad å utforske hvordan dialogisk metodikk kan benyttes i dette arbeidet.

Vedtak:

1. KISP takker for orienteringene.
2. KISP vil arbeide videre med problemstillingene knyttet til SRHR-backlash og brudd på LHBT-personers rettigheter gjennom blant annet nettverket koordinert av NKR, skoling av kirkelige delegater i norske delegasjoner til FN, og spredning av «Sett undertrykte fri! - Den norske kirkes engasjement for menneskerettighetene».
3. Det utarbeides en uttalelse til Mellomkirkelig råd, med tydelig bekymring for situasjonen for LHBT-personers rettigheter.

KISP 07/14: Eventuelt

- **«Free Palestine» kampanjen og bruk av BDS som virkemiddel**

Under eventuelt var det meldt en sak fra Fredrik Glad-Gjernes knyttet til den nylig lanserte aksjonen fra Norges KFUK-KFUM om økonomiske sanksjoner mot Israel. KISP ble bedt om å imøtekomme den argumentasjonen som var ført i media mot kampanjen av biskop Atle Sommerfeldt. I Vårt Land fredag 21.februar ble biskopen sitert på følgende måte: "En generell boikott kommuniserer meget lett at staten Israel ikke er en legitim stat, noe som er feil. Derfor mener jeg denne typen boikott ikke er et legitimt virkemiddel" (VL.21.02.2014, s. 6).

I KISPs drøfting ble det skilt mellom spørsmålet om Mellomkirkelig råds posisjon i forhold til økonomiske sanksjoner, og spørsmålet om KISP skulle gå inn med synspunkt i den aktuelle kontroversen mellom Norges KFUK-KFUM og biskopen i Borg.

Det er beklagelig at en uenighet om omfanget av bruk av økonomiske sanksjoner overfor staten Israel havner i en debatt om den ene posisjonen har mer legitimitet enn den andre. At

uenigheten i første omgang kommer til uttrykk i landsdekkende media, skaper problemer for Norges KFUK-KFUM og delegitimerer engasjementet hos andre i kirken som deler deres pragmatiske posisjon.

Vedtak:

1. KISP ser at det innenfor kirken og de økumeniske organisasjoner er ulike syn på hva som er hensiktsmessig i forhold til bruk av økonomiske sanksjoner mot staten Israel.
2. KISP vil ta opp spørsmålet om bruken av BDS (boikott, deinvestering og sanksjoner) mot staten Israel på sitt neste møte, høsten 2014.

Neste møte i KISP:

To alternative datoer som må avklares i løpet av mars:

30.–31. oktober eller 13.–14. november.